

Grzegorz Kamieński, Emilia Gil

Q

&

A

**Prawo
cywilne
przed
egzaminem**

Wolters Kluwer

LEGENDA

pytanie

wyjątek od zasad czy reguł

najważniejsze informacje

norma prawna

niezbędna wiedza

literatura

zob. wcześniej opisane zagadnienia

orzecznictwo

Prawo cywilne **przed egzaminem**

Grzegorz Kamieński, Emilia Gil

WYKAZ SKRÓTÓW

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)
- u.w.l.** – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2021 r. poz. 1048)
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2021 r. poz. 1899 ze zm.)
- u.k.w.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r. poz. 2204 ze zm.)

SPIIS TREŚCI

4	WYKAZ SKRÓTÓW
7	WSTĘP
9	ROZDZIAŁ 1 Prawo cywilne – część ogólna
75	ROZDZIAŁ 2 Własność i inne prawa rzeczowe
112	ROZDZIAŁ 3 Zobowiązania
191	ROZDZIAŁ 4 Spadki
214	LITERATURA

WSTĘP

Grzegorz Kamieński, Emilia Gil

Celem opracowania jest przekazanie skondensowanej wiedzy w formie zrozumiałych (prosty) pytań i odpowiedzi, które pozwolą efektywniej ją przyswajać. Taka metoda nauki pozwala na szybkie zweryfikowanie poziomu wiedzy Czytelnika, a przede wszystkim na lepsze zapamiętywanie informacji, co zostało potwierdzone w badaniach naukowych.

Autorzy mają nadzieję, że forma opracowania pozwoli nie tylko na opanowanie podstawowych zagadnień z prawa cywilnego, lecz także będzie pomocnym narzędziem do powtórzenia tych zagadnień przed egzaminem.

Opracowanie zawiera krótkie wprowadzenie do najważniejszych zagadnień w ramach poszczególnych części Kodeksu cywilnego, pytania wraz z odpowiedziami oraz wskazane przepisy, które będą konieczne do zrozumienia danej regulacji prawnej.

Z punktu widzenia Czytelnika największą korzyścią jest to, że pytania zostały opracowane przez nauczyciela akademickiego we współpracy z młodym autorem. Świeże spojrzenie na prawo cywilne, pod merytorycznym nadzorem wieloletniego praktyka, umożliwiło zaprezentowanie wiedzy w zwięzły sposób, przy jednoczesnym kompleksowym omówieniu najważniejszych zagadnień.

ROZDZIAŁ 1

Prawo cywilne – część ogólna

Jaka jest struktura Kodeksu cywilnego?

Kodeks cywilny dzieli się na cztery księgi:

1. Część ogólna;
 - ↳ art. 1–125 k.c., zawiera przepisy ogólne oraz regulacje o znaczeniu uniwersalnym dla całego obszaru prawa cywilnego;
2. Własność i inne prawa rzeczowe;
art. 140–352 k.c., reguluje
 - ↳ korzystanie z rzeczy mające postać majątkowych praw podmiotowych bezwzględnych (własność, użytkowanie wieczyste, użytkowanie, służebność, zastaw, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, hipoteka) oraz
 - ↳ formy faktycznego władztwa nad rzeczą (posiadanie i dzierżenie);
3. Zobowiązania;
 - ↳ art. 353–921¹⁶ k.c., normuje → rozmaite zjawiska społeczne (np. wymiana dóbr, kredyt) w formie stosunków prawnych dwustronnie zindywidualizowanych typu względnego;
4. Spadki
 - ↳ art. 922–1087 k.c., reguluje → przejście praw i obowiązków majątkowych zmarłej osoby fizycznej na inne podmioty

Czym jest stosunek cywilnoprawny?

Stosunek cywilnoprawny to stosunek społeczny zachodzący między autonomicznymi podmiotami, w którym nie występuje bezpośredni

przymus ze strony organów państwa. Cechuje go autonomiczność oraz ekwiwalentność świadczeń.

Q

Jakie wyróżnia się podmioty prawa cywilnego?

Podmiotami prawa cywilnego są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

- ↳ Podmiotami prawa cywilnego są wskazani w treści norm cywilnoprawnych adresaci tych norm (nosiciele obowiązków prawnych) oraz wymienione w sformułowaniach norm prawnych osoby, na których rzecz ma być podjęte nakazane adresatowi zachowanie, czy też czynności, których obowiązek prawny adresata jest uzależniony (nosiciele uprawnień). Występują oni zatem jako strony stosunków prawnych¹.

Q

W jakich obszarach ma zastosowanie prawo cywilne?

Prawo cywilne reguluje przede wszystkim:

- powszechny obrót cywilnoprawny („prawo życia codziennego”);
- obrót profesjonalny, czyli relacje między przedsiębiorcami.

Q

Na czym polega zakaz retroakcji (*lex retro non agit*)?

Zakaz retroakcji polega na tym, że ustawa działa tylko na przyszłość, natomiast nie obejmuje swoim działaniem okresu poprzedzającego jej wejście w życie.

!

WYJĄTEK:

- cel ustawy → celem ustawy jest przyczyna, dla której została ona wydana, a więc to, co ustawodawca chciał osiągnąć, ustanawiając daną normę prawną;
- brzmienie przepisu → działanie wstecz ustawy, która stanowi o swej retroakcji, a więc z której sensu wynika retroakcja.

1. P. Machnikowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021, art. 1, nb 9.

Q

Czym jest klauzula generalna?

Klauzula generalna to na ogół zawarty w przepisie prawnym zwrot niedookreślony, oznaczający pewne oceny funkcjonujące w jakiejś grupie społecznej, będące jednak poza systemem prawnym.

Q

Na czym polega zakaz nadużycia prawa podmiotowego?

Działanie lub zaniechanie formalnie zgodne z treścią prawa podmiotowego, lecz sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, **nie jest uważane za wykonywanie prawa** i nie podlega ochronie.

§

Art. 5 k.c. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Q

Co decyduje o tym, czy dane zachowanie jest zgodne z prawem podmiotowym?

O tym, czy zachowanie to mieści się w granicach prawa podmiotowego, decyduje jego zgodność z zasadami współżycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, a nie nastawienie psychiczne podmiotu – pobudki jego działania, zamierzony cel, wina itp.

Q

Na czym polega ciężar dowodu opisany w art. 6 k.c.?

Artykuł 6 k.c. reguluje podstawowe reguły dowodowe, tj.:

- ▶ zasadę udowodnienia powołanego przez stronę faktu, wywołującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz
- ▶ zasadę ciężaru dowodu danego faktu po stronie osoby, która z tego faktu wywodzi skutki prawne.

§

Art. 6 k.c. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Q**Czym różnią się domniemania faktyczne i prawne?**

Domniemanie faktyczne → jest oparte na wiedzy sądu o logicznych związkach naukowych, przyrodniczych oraz społecznych pomiędzy pewnymi udowodnionymi faktami (przesłankami) a ich typowymi najbardziej prawdopodobnymi i przekonującymi następstwami (wnioskami).

Domniemanie prawne → to takie, którego wniosek stwierdzający występowanie danego faktu jest określony, sformalizowany poprzez **normę prawną**, wskazującą także przesłankę domniemania, a więc w razie zajścia faktów opisanych w tzw. przesłance domniemania sąd zobowiązany jest wyciągnąć wniosek bez przeprowadzania jakichkolwiek dowodów.

Q**Jakie domniemania wyróżnia się ze względu na możliwość obalenia wniosku?**

Domniemania ze względu na możliwość obalenia wniosku dzielą się na:

- ▶ **domniemania prawne wzruszalne** → wiążą przesłankę domniemania z wnioskiem domniemania w sposób umożliwiający przeprowadzenie przeciwdowodu w stosunku do wniosku domniemania,
- ▶ **domniemania prawne wzruszalne kwalifikowane** → przeprowadzenie przeciwdowodu jest normatywnie ograniczone,
- ▶ **domniemania niewzruszalne** → wykluczone jest przeprowadzenie przeciwdowodu.

Q**Czym się różni dobra wiara od złej wiary?**

Dobra wiara → usprawiedliwiona nieznanomość prawdziwego stanu rzeczy, zwykle polegającego na istnieniu jakiegoś stosunku prawnego czy prawa.

Na pojęcie dobrej wiary składają się zatem trzy elementy:

- ▶ przeświadczenie o istnieniu prawa lub stosunku prawnego (lub też o ich nieistnieniu);
- ▶ błąd co do tego przeświadczenia oraz
- ▶ możliwość usprawiedliwienia błędu w danych okolicznościach.

Zła wiara → znajomość prawdziwego stanu rzeczy lub nieusprawiedliwiona niewiedza o tym stanie rzeczy.

ESENCJA WIEDZY

- ▶ Zakres regulacji Kodeksu cywilnego – art. 1 k.c.
- ▶ Zakaz nadużycia prawa – art. 5 k.c.
- ▶ Ciężar dowodu – art. 6 k.c.

ZDOLNOŚĆ PRAWNA I ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH (8–22 K.C.)

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych to jedno z podstawowych pojęć prawa cywilnego. Zdolność prawna to zdolność do bycia stroną stosunku cywilnoprawnego. Z kolei zdolności do czynności prawnych oznacza możliwość nabywania praw i obowiązków w drodze własnych czynności prawnych.

Na czym polega zdolność prawna?

Zdolność prawna to możliwość bycia podmiotem praw i obowiązków cywilnoprawnych. Każdy człowiek jest w świetle prawa cywilnego podmiotem, któremu przysługuje zdolność prawna.

Kiedy zaczyna się i kończy zdolność prawna osoby fizycznej?

Osoba fizyczna posiada zdolność prawną od momentu urodzenia do chwili śmierci.

WYJĄTEK: nasciturus (dziecko poczęte, a jeszcze nieurodzone).

W jaki sposób są chronione prawa nasciturusa?

Cywilnoprawna ochrona praw przyszłych dziecka poczętego to:

- ▶ z chwilą urodzenia dziecko może żądać naprawienia szkód doznanych przed urodzeniem (art. 446¹ k.c.);

- ▶ dziecko w chwili otwarcia spadku już poczęte może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe (art. 927 § 2 k.c.) oraz ma prawo do zachowku (art. 994 § 2 *in fine* k.c.);
- ▶ nasciturus już poczęty w chwili otwarcia spadku może być zapisobiercą (art. 972 k.c.) albo zapisobiercą windykacyjnym (art. 981⁵ k.c.);
- ▶ możliwość uznania nasciturusa (art. 75 k.r.o.), zabezpieczenia przyszłych roszczeń alimentacyjnych jeszcze przed urodzeniem (art. 142 k.r.o. w zw. z art. 754 k.p.c.), ustanowienie kuratora dla ochrony przyszłych praw dziecka poczętego (art. 182 k.r.o.).

Q

Na czym polega zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej?

Zdolność do czynności prawnych to zdolność do tego, aby przez czynności prawne swoim własnym działaniem **nabywać** lub **tracić prawa** oraz **zaciągać zobowiązania**, jak również w ogóle **wywoływać skutki prawne**.

Q

Co decyduje o zakresie zdolności do czynności prawnych?

O zakresie zdolności do czynności prawnych rozstrzygają następujące okoliczności:

- ▶ wiek osoby fizycznej,
- ▶ zawarcie małżeństwa przez osobę małoletnią,
- ▶ całkowite lub częściowe ubezwłasnowolnienie oraz
- ▶ ustanowienie doradcy tymczasowego.

Q

Kiedy osoba fizyczna nabywa pełną zdolność do czynności prawnych?

Osoba fizyczna nabywa pełną zdolność do czynności prawnych z **chwilą uzyskania pełnoletności** (a więc o godz. 0.00 w dniu odpowiadającym dacie osiemnastych urodzin).

!

WYJĄTEK: przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność, której nie traci w razie unieważnienia lub zakończenia trwania małżeństwa.

Jakie osoby fizyczne posiadają pełną zdolność do czynności prawnych?

Pełną zdolność do czynności prawnych mają osoby pełnoletnie, które nie zostały ubezwłasnowolnione.

Jakie osoby fizyczne nie posiadają zdolności do czynności prawnych?

Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

Jakie osoby fizyczne posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych?

Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

Na czym polega zdolność procesowa?

Osoby fizyczne **posiadające pełną zdolność do czynności prawnych mają zdolność procesową**, tj. zdolność do samodzielnego dokonywania czynności procesowych w postępowaniu cywilnym.

Osoby fizyczne o ograniczonej zdolności do czynności prawnych mają zdolność procesową jedynie w sprawach wynikających z czynności prawnych, których mogą dokonywać samodzielnie.

Kogo można ubezwłasnowolnić całkowicie?

Osobę, która ukończyła lat trzynaście, można ubezwłasnowolnić całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. Dla ubezwłasnowolnionego całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską.

Kogo można ubezwłasnowolnić częściowo?

Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego

rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw. Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę.

Q

Jakie są skutki dokonania czynności prawnej przez osobę bez zdolności do czynności prawnych?

Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

!

WYJĄTEK: jeśli umowa należąca do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego zostanie zawarta przez osobę bez zdolności do czynności prawnych, to umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, **chyba że** pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

Q

Jakie są skutki dokonania czynności prawnej przez osobę z ograniczoną zdolnością do czynności prawnych?

W przypadku osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych możliwość samodzielnego dokonywania tych czynności jest zróżnicowana:

- ▶ niektórych czynności prawnych mogą dokonywać samodzielnie (art. 17 k.c.);
- ▶ dokonywanie niektórych czynności jest niedopuszczalne (np. art. 944 k.c.);
- ▶ dokonanie niektórych czynności wymaga zgody lub potwierdzenia przedstawiciela ustawowego (art. 17–18 k.c.).

Q

Kim jest konsument?

Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Art. 22¹ k.c. Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

DOBRA OSOBISTE (ART. 23–24 k.c.)

Dobra osobiste to wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawami godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka.

Art. 23 k.c. Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Na czym polega ochrona dóbr osobistych?

Ochrona dóbr osobistych polega na sformułowaniu powszechnego zakazu naruszania dóbr osobistych każdego człowieka, w wyniku czego dla każdego nosiciela tych dóbr powstaje prawnie chroniona wolność korzystania z nich – prawo podmiotowe bezpośrednie i bezwzględne (skuteczne wobec nieoznaczonego kręgu osób)².

► MAJĄTKOWA OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH

- ↳ **przesłanki:** naruszenie lub zagrożenie naruszeniem dobra osobistego, bezprawność działania sprawcy oraz wystąpienie skutku bezprawnego naruszenia dóbr osobistych w postaci powstania krzywdy niemajątkowej lub szkody majątkowej oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego między dokonaniem naruszeniem a powstałą szkodą

2. P. Machnikowski [w:] *Kodeks cywilny...*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, art. 23, nb 8.

► NIEMAJĄTKOWA OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH

- ↳ **przesłanki:** naruszenie lub zagrożenie naruszeniem dobra osobistego oraz bezprawność działania sprawy.

Q

Jakie środki przysługują uprawnionemu w ramach ochrony prawnej?

W ramach ochrony niemajątkowej:

- roszczenie o ustalenie bezprawnego naruszenia (zagrożenia) dobra osobistego;
- roszczenie o zaniechanie działań skutkujących naruszeniem lub zagrożeniem dobra osobistego oraz
- roszczenia zmierzające do usunięcia skutków już dokonanego naruszenia → w szczególności możliwość domagania się od sprawcy naruszenia złożenia oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie.

W ramach ochrony majątkowej:

- pokrzywdzony może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę niemajątkową lub
- zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez niego cel społeczny oraz naprawienia szkody majątkowej.

Q

Jakie roszczenia przysługują w razie zagrożenia lub naruszenia dobra osobistego (art. 24 k.c.)?

Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem:

- może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne;
- w razie dokonanego naruszenia można żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
- na zasadach przewidzianych w kodeksie można również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny;
- jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

ESENCJA WIEDZY

- ▶ Zdolność prawna osób fizycznych – art. 8 k.c.
- ▶ Pełna zdolność do czynności prawnych – art. 11 k.c.
- ▶ Ograniczona zdolność do czynności prawnych – art. 15 k.c.
- ▶ Brak zdolności do czynności prawnych – art. 12 k.c.
- ▶ Ubezważnowolnienie całkowite – art. 13 k.c.
- ▶ Ubezważnowolnienie częściowe – art. 16 k.c.
- ▶ Konsument – art. 22¹ k.c.
- ▶ Dobra osobiste – art. 23–24 k.c.

MIEJSCE ZAMIESZKANIA (art. 25–27 k.c.)

Miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest **miejsceowość**, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Oznacza to, że o miejscu zamieszkania decydują dwa czynniki: zewnętrzny (**faktyczne przebywanie, corpus**) i wewnętrzny (**zamiar stałego pobytu, animus manendi**), występujące i trwające łącznie.

Art. 25 k.c. Miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest miejsceowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Czy miejsce zamieszkania i miejsce zameldowania to pojęcia tożsame? Miejsce zamieszkania jest kategorią odrębną od miejsca zameldowania osoby fizycznej (na pobyt stały lub czasowy).

W jaki sposób ustala się miejsce zamieszkania dziecka?

Kodeks cywilny przewiduje cztery sposoby ustalania miejsca zamieszkania dziecka:

- 1) za miejsce zamieszkania dziecka uznaje się **miejsceowość**, w której rodzice mają wspólne miejsce zamieszkania;
- 2) jeśli władza rodzicielska przysługuje tylko jednemu z rodziców, to miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zamieszkania rodzica sprawującego władzę rodzicielską;

- 3) jeśli każdemu z rodziców przysługuje władza rodzicielska i zamieszkują oni w innych miejscowościach, to miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zamieszkania rodzica, u którego dziecko stale przebywa;
- 4) jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, to miejsce zamieszkania dziecka ustala sąd opiekuńczy.

Ile można mieć miejsc zamieszkania?

Można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania.

Jakie kategorie osób obejmuje przepis art. 27 k.c. określający, że miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna?

Przepis art. 27 k.c. reguluje opiekę nad małoletnim niepodlegającym władzy rodzicielskiej oraz opiekę nad osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną.

UZNANIE ZA ZMARŁEGO (ART. 29–32 K.C.)

Celem instytucji uznania za zmarłego jest **wyeliminowanie niepewności** co do tego, czy określona osoba fizyczna, o której nie ma wiarygodnych wiadomości, nadal żyje, czy też zmarła.

Jakie są przesłanki uznania za zmarłego?

Przesłankami uznania za zmarłego są:

- ▶ zaginięcie osoby fizycznej oraz
- ▶ upływ odpowiednio długiego czasu.

Czy terminy pozwalające uznać osobę za zmarłą są w każdym wypadku takie same?

Nie. Czas ten jest zróżnicowany, a jego długość zależy od tego, czy do zaginięcia doszło w szczególnych okolicznościach wiążących się z wysokim ryzykiem śmierci zaginionego (zob. art. 30 k.c.), czy też w warunkach, w których okoliczności takie nie występują (zob. art. 29 k.c.).

ZAGINIĘCIE W „ZWYKŁYCH” OKOLICZNOŚCIACH

Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył.

WYJĄTEK:

- ▶ osoba zaginiona może zostać uznana za zmarłą, jeśli od końca roku kalendarzowego, w którym zaginiony jeszcze żył, minęło przynajmniej pięć lat, a osoba ta ukończyłaby wówczas siedemdziesiąty rok życia;
- ▶ uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby dwadzieścia trzy lata.

Art. 29 k.c.

§ 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył; jednakże gdyby w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył lat siedemdziesiąt, wystarcza upływ lat pięciu.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby dwadzieścia trzy lata.

ZAGINIĘCIE W „NADZWYCZAJNYCH” OKOLICZNOŚCIACH

Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą pojazdu, którym podróżował, albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem związanym z podróżą takim pojazdem (np. wypadnięcie za burtę, wyskoczenie z samolotu), ten może być uznany za zmarłego po upływie **sześciu miesięcy od dnia**, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

WYJĄTEK:

- ▶ Jeżeli nie można stwierdzić dokładnej daty katastrofy pojazdu morskiego lub powietrznego, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym pojazd ten miał przybyć

do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia – z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

- ▶ Jeżeli ktoś zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia związanym z innymi okolicznościami (np. wybuch wulkanu, porwanie dla okupu, działania wojenne), ten może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało albo według okoliczności powinno było ustać.

§

Art. 30 k.c.

§ 1. Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, ten może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli nie można stwierdzić katastrofy statku lub okrętu, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał przybyć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia – z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

§ 3. Kto zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia nieprzewidzianym w paragrafach poprzedzających, ten może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało albo według okoliczności powinno było ustać.

Q

Jakie domniemania wprowadza ustawodawca w związku z instytucją uznania za zmarłego?

Uznanie za zmarłego oparte jest na domniemaniach, które dotyczą samego faktu śmierci, jak i chwili śmierci. Z powyższym łączy się także domniemanie, że uznany za zmarłego żył aż do chwili oznaczonej w postanowieniu sądu jako data śmierci.

Q

W jaki sposób następuje uznanie za zmarłego?

Uznanie za zmarłego następuje na mocy orzeczenia sądu. Prawomocne postanowienie o uznaniu za zmarłego jest źródłem domniemania, że zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w tym postanowieniu.